

NĂM TUẤT VỚI NHỮNG SỰ KIỆN LIÊN QUAN ĐẾN CÁC DI TÍCH Ở HỘI AN

Võ Hồng Việt

Con chó là con vật đứng ở vị trí thứ 11 trong số 12 con giáp tương ứng với 12 địa chi (*Thập nhị địa chi*: Tý, Sửu, Dần, Mão, Thìn, Tỵ, Ngọ, Mùi, Thân, Dậu, Tuất, Hợi) theo quan niệm văn hóa cổ truyền của dân tộc. Trong âm lịch, tháng cầm tinh con chó (tháng 9) được gọi là tháng Tuất và năm cầm tinh con chó được gọi là năm Tuất với các tháng/năm can chi: Giáp Tuất, Bính Tuất, Mậu Tuất, Canh Tuất và Nhâm Tuất. Chu kỳ của mỗi năm can chi là 60 năm (*Năm Mậu Tuất 2018, 1958, 1898, 1838,...*; *Năm Bính Tuất 2006, 1946, 1886, 1826,...*). Năm Mậu Tuất - 2018 bắt đầu từ ngày 16/02/2018 đến 04/02/2019 dương lịch, có tổng cộng 29 ngày cầm tinh con chó. Trong đó, tháng cầm tinh con chó (tháng Nhâm Tuất - tháng 9) có 3 ngày cầm tinh con chó là Giáp Tuất (01/9 âm), Bính Tuất (13/9 âm), Mậu Tuất (25/9 âm). Trong lịch sử, có nhiều sự kiện diễn ra trong năm Tuất liên quan đến Hội An như năm Mậu Tuất - 1898, Cơ mật viện trình lên Hoàng đế An Nam tờ trình đề ngày 6 tháng 9 năm Thành Thái thứ 10 (20/10/1898 dl) với nội dung đề nghị thành lập các thành phố ở Trung Kỳ. Do vậy mà vua Thành Thái ra chỉ dụ ngày 5 tháng 6 năm Thành Thái 11 (12/7/1899 dl), và Khâm sứ Trung Kỳ ban hành nghị định ngày 30/8/1899 thành lập các thành phố ở Trung Kỳ, trong đó có Hội An.

Tại các di tích ở Hội An, bên cạnh

hình ảnh con chó được thể hiện độc đáo dưới dạng tác phẩm điêu khắc như tượng chó ở chùa Cầu kết hợp với cặp câu đối Hán Nôm đắp cẩn hai bên lối vào phía đông: 天狗雙星安良土, 紫微兩將定坤申 (*Thiên cẩu song tinh an lương thổ, Tử vi lưỡng tướng định khôn thân*) còn có nhiều sự kiện diễn ra trong năm con chó liên quan đến các di tích như việc xây dựng hay tu bổ di tích, việc phụng cúng đồ vật, tự khí,... Trong khuôn khổ của bài viết xin giới thiệu một số sự kiện diễn ra trong năm Tuất liên quan đến một số di tích ở Hội An theo hình thức biên niên.

Năm 1802 - Năm Nhâm Tuất:

Theo tư liệu đến nay có được cho biết chùa Ông (*Quan Công Miếu*) là một trong những công trình kiến trúc nghệ thuật được xây dựng sớm nhất ở Hội An. Ngoài hệ thống bia đá, hiện di tích còn lưu giữ và trang hoàng rất nhiều hoành phi, liễn đối được nhân dân

phụng cúng qua các giai đoạn lịch sử. Trong số 31 bức hoành treo ở chùa Ông có 3 bức hoành lập vào năm Tuất. Bức sớm nhất lập vào năm Nhâm Tuất - 1802, chữ khắc nổi và sơn màu đen trên nền màu đỏ. Bức hoành đề: 忠義聖神 (*Trung nghĩa thánh thần*), lập vào năm Gia Long nguyên niên (năm 1802). Một bức khác có cùng nội dung do Hòa Tạ Ký phụng cúng vào năm Quang Tự thứ 12 (năm Bính Tuất - 1886)

Năm 1814 - Năm Giáp Tuất:
Đúc chuông đồng chùa Cẩm Lý (錦里寺). Trên chuông đề: 嘉隆十三年
▪ 次甲戌孟夏月吉日敬立 (*Gia Long thập tam niên tuế thứ Giáp Tuất mạnh hạ nguyệt cát nhật kính lập*). Chuông đồng này có kích thước: cao 102 cm, đường kính miệng 50 cm. Chuông hiện lưu giữ tại chùa Viên Giác.

Năm 1874 - Năm Giáp Tuất:
Lập bia đá hiện còn lưu giữ tại làng Nghĩa Trung ở phường Cẩm An. Bia được đặt trong nhà bia nằm ở giữa sân, mặt bia phẳng, khắc chữ kiểu chân phương. Chính giữa bia đề chữ Đại Phước Nghĩa Trung (大福義冢). Bia do Tấn Cửa Đại và làng Phước Trạch lập vào ngày tốt tháng 11 năm Tự Đức thứ 27 (嗣德二十七年十一月吉旦) - năm 1874.

Năm 1898 - Năm Mậu Tuất:
Lập bia tu bổ di tích Thanh Minh từ Ngũ Bang. Thanh Minh từ Ngũ Bang còn có các tên gọi khác là Thanh Minh

đình, Vạn Thiện đường, tọa lạc tại phường Tân An, thành phố Hội An. Kế cạnh Thanh Minh từ là khu mộ người Hoa kháng Nhật và Nghĩa Trung, cách khoảng hơn 100m về phía đông bắc là chùa Chúc Thánh - tổ đình của dòng Lâm Tế Chúc Thánh Hội An. Hiện tại chưa có tư liệu để xác định rõ niên đại xây dựng của Thanh Minh từ, nhưng theo văn bia thì Thanh Minh từ được tu bổ vào năm Mậu Tuất - 1898 (重修清明亭碑記 - Trùng tu Thanh Minh từ bi ký). Bia tu bổ năm Mậu Tuất gắn trên tường bên trái (*theo hướng đình*), bia cẩm thạch màu trắng vân xám, hình chữ nhật (*kích thước: cao 137cm, rộng 96,5cm*), mặt bia khá phẳng. Bia không có hoa văn trang trí. Chữ kiểu khải thư. Bên trên cùng có dòng chữ lớn: 重修清明亭碑記 (*Trùng tu Thanh Minh đình bi ký*), phần chữ nhỏ bên dưới có 30 dòng chữ. Chữ khắc sâu, đều nét, được sơn màu đỏ. Nội dung văn bia do Phó bảng Nguyễn Tử Tu soạn.

Năm 1910 - Năm Canh Tuất:
Chùa Phước Lâm do Thiền sư Ân Triêm khai sơn vào giữa thế kỷ XVIII, hiện tọa lạc tại thôn Cửa Suối, xã Cẩm Hà. Ngoài hệ thống tượng thờ có giá trị cao về mặt lịch sử và nghệ thuật tạo hình, hiện nay trong chùa còn lưu giữ bức hoành đề tên chùa được vua Duy Tân sắc tứ vào ngày 25 tháng 9 năm Duy Tân thứ 4 - năm 1910 (勅賜, 福林寺, 維新四年九月二十五日奉). Bức hoành được treo trang trọng tại Đại hùng bửu điện.

Năm 1922 - Năm Nhâm Tuất:
Lập bia tu bổ Cẩm Hải nhị cung (*chùa bà Mu*). Cẩm Hà - Hải Bình nhị cung là một trong những công trình kiến trúc tiêu biểu ở Hội An xưa. Năm 1930, Viện Viễn Đông Bác cổ của Pháp đã đưa di tích này vào danh mục cổ tích liệt hạng cùng với hai di tích khác ở Hội An là Chùa Cầu và hội quán Triều Châu. Di tích thờ Huyền Thiên Đại Đế, Khương Tử Nha, Thái Thượng Lão Quân, Bảo Sanh Đại Đế và phối thờ 36 vị thần. Do nhiều yếu tố tác động, hiện nay di tích chỉ còn lại tam quan là hạng mục kiến trúc đồ sộ tiêu biểu về giá trị nghệ thuật kiến trúc và mỹ thuật ở Hội An. Bia đá liên quan đến việc tu bổ di tích Cẩm Hà cung - Hải Bình cung hiện được đặt phía sau Quan Công miếu. Bia cẩm thạch màu trắng, hình chữ nhật (*kích thước: cao 104cm, rộng 80cm*), mặt bia khá phẳng. Bia không có hoa văn trang trí, chữ kiểu khải thư, khắc sâu, đều nét. Nội dung văn bia do Phụng Thành đại phu, Hàn Lâm viện thị giảng hưu trí, đỗ cử nhân khoa Giáp Ngọ Trương Thuấn Phu Đồng Hiệp soạn.

Năm 2006 - Năm Bính Tuất: Bộ Văn hóa Thông tin (*nay là Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch*) ban hành Quyết định số 96/2006/QĐ-BVHTT ngày 13/12/2006 xếp hạng cấp quốc gia đối với 7 di tích ở Cù Lao Chàm, gồm: Di tích khảo cổ học Bãi Ông, Di tích khảo cổ học Bãi Làng, giếng Xóm Cẩm, chùa Hải Tạng, lăng Tiên Hiền, lăng Ông Ngự, miếu tổ nghề Yến. Việc xếp hạng cấp quốc gia các di tích nói trên tạo điều kiện để quản lý, bảo tồn và phát huy giá trị di tích một cách tốt hơn. Hiện nay, các di tích này trở thành những địa chỉ tham quan du lịch hấp dẫn đối với du khách mỗi khi có dịp ghé thăm Cù Lao Chàm.

Ngoài ra, hiện nay tại chùa Kim Bửu còn lưu giữ bức hoành lập vào năm Giáp Tuất mà chúng tôi chưa thể xác định được là năm nào. Bức hoành đề: 寶金寺 (*Bửu Kim tự*), lạc khoản đề: 金蓬全洲人等重興, 次甲戌季冬穀旦 (*Kim Bồng toàn châu nhân đẳng trùng hưng, tuế thứ Giáp Tuất lý đông cốc đán*). ◆